

Škola v pohybe 3.tisícročia - Progres regiónov Investícia, ktorá rieši všetky vážne problémy Slovenska

Ing. Ľubor Žák, PhD, environmentalista, tréner, učiteľ AJ, IT, spisovateľ, web sirosa.sk

Ing. Ľubor Žák, CSc. je absolvent HF VŠT (1976) v Košiciach, 2 roky pôsobil ako výskumný pracovník PS, a.s. Považská Bystrica (1976-1978), je kandidát vied v oblasti informatiky, simulácie a riadenia technologických procesov ÚVT VŠT Košice (1983), absolvent DPŠ IP TU Košice (2000). Učiteľská prax – 2 roky v zahraničí na SLŠ v Líbyi (1978 - 1980), 3 roky profesor SPŠE Michalovce (1997 – 2000), 4 roky vychovávateľská prax s rómskou mládežou a protidrogové poradenstvo v CVČ Michalovce (2000 – 2004), 7 rokov učiteľ AJ, informatiky a koordinátor drogovej prevencie ZŠ (od 2004). 5 rokov podnikateľská a poradenská prax OPORES-VIFA, s.r.o. Michalovce (1992 – 1997) v oblasti materiálových a energetických úspor separovaného zberu odpadov – tvorca, manažér, koordinátor, realizátor federálneho projektu - výskumných, projekčných, konštrukčných a výrobných závodov Českej a Slovenskej republiky, II ročná prax projektanta v oblasti informatiky, ekonómie a energetiky CHEMPIK – CHEMPRO, a.s. Michalovce (1983 – 1994), 23 rokov tréner kresťanskej jogy, propagátor zdravého životného štýlu a protidrogový poradca (od 1988) – semináre a workshopy v Košiciach, Michalovciach, Strážskom, Vranove nad Topľou, Humennom, predseda Nadácie JÓGA-ROSA preregistrovanej na občianske združenie SOPHIA-ROSA, skrátene SiROSA v Michalovciach (od r.1992). V súčasnosti propagátor zdravého životného štýlu, environmentalista, tréner kresťanskej jogy, spisovateľ (2 knihy) a články, bloger, publicista. Kontakt 0908 998 059

Investícia, ktorá rieši všetky problémy Slovenska je predovšetkým investícia do mladých ľudí, ktorá svojim personálnym zameraním predchádza a v zárodku optimalizuje dlhodobé nedostatky nielen miest, ale aj zaostalých regiónov:

- nezamestnanosť, vznik malých firiem, podporu remesiel v regiónoch,
- dlhodobú hospodársku stabilitu, ktorá dnes svojim zameraním na automobilový priemysel prináša riziko prílišnej jednostrannej orientácie / predchádzanie kolapsu,
- zlepši bilancie zdravotníckych poisťovní znížením chorobnosti mladých,
- zníženie kriminality, zlepšenie medziľudských vzťahov miestnej aj cezhraničnej spolupráce,
- zlepšenie ekonomickej a ekologickej situácie zaostalých regiónov, rozvoj vidieka, ale aj problémov sídlisk veľkých miest,
- diverzifikácia hospodárskych činností regiónov aj krajiny,
- zlepšenie turistického ruchu miestneho, medziregionálneho a zahraničného charakteru,
- perspektívna investícia do komunitných vzťahov našich dedín a miest, a nie podpora zahraničných firiem (ktoré často odchádzajú po stimuloch štátu do zahraničia),
- návrat k morálnej slušnosti, úcte k starším a učiteľom, k tradíciám regiónu,
- zlepšenie komunitných väzieb všetkých generácií predovšetkým na báze aktívneho športu a kultúrnych podujatí,
- podporou rastu osobnej zodpovednosti mládeže postupné znižovanie rozvodovosti,
- zlepšovanie nielen rozumovej inteligencie IQ, ale aj EQ (emocionálnej inteligencie), ktorá zlepšuje kvalitu zamestnancov a predpoklady pre stabilizáciu firiem v regióne,
- postupné riešenie oblasti dôchodkov, ktorá sa dosahuje vyššou zamestnanosťou, stabilizáciou života v regiónoch a vyššou pôrodnosťou.
- Mnohé iné priame aj nepriame dopady napríklad zníženie kriminality, gamblersťva mladých...

Nepoviem nič nové, keď poukážem na katastrofálne medzinárodné štatistiky umiestnenia našich žiakov, či študentov. Na jednej strane sú tu mimoriadne úspechy jedincov v medzinárodných súťažiach, žiakov aj študentov, ktorí sa dostali do situácie individuálneho vedenia dobrých učiteľov, na druhej strane predovšetkým **nezamestnanosť a nepripravenosť pre život a prax mladých**,

čo pokladám popri etike za jeden z najdôležitejších ukazovateľov kvality každého školstva.

Ako človek praxe, keďže som robil, alebo stážoval vo viacerých strojnických (Považské strojárne), hutníckych fabrikách (Žiar nad Hronom, Krompachy...), na viacerých výskumných pracoviskách aplikovaného aj primárneho výskumu so stupňom PhD, riešil a koordinoval celoštátny ekologický projekt v bývalej ČSFR, pracoval v oblasti základného, stredného aj alternatívneho školstva ako učiteľ, v CVČ ako vychovávateľ a lektor drogovej prevencie, viem pomerne dobre posúdiť jednak efektivitu výučby, ale aj etický a výstupný pracovný kredit študentov.

Študenti na strednej škole, kde som učil okrem iného aj management, sami vyhlasovali – **Imidž na nič! Takáto samoregulačná motivácia mladíka / devy na prahu života je katastrofa!**

Štatistiky univerzitného vzdelávania na Slovensku aj vo svetových rebríčkoch tiež nelámu svetové rekordy! Chýba systémové, projektové a problémové riešenie rozvoja školstva, ktorým sa buduje otvorené, tvorivé myslenie mladých ľudí pre dynamické výzvy firiem a inštitúcií fungujúcich v 3. tisícročí. Rovnako chýbajú účinné, občianske spôsoby formovania mladých, ktorí takýmto spôsobom uprednostňujú nacionalistické, xenofóbne a rasistické politické riešenia.

Na všetkých stupňoch vzdelávania je dôležité zvládnuť bázové učivo zo základných predmetov, tak ako to niekoľkými základnými predmetmi napríklad riešia vo Veľkej Británii. Ostatné predmety by mali byť vecou dozvedávania v rámci vyučovacích programov častokrát diaľkového typu cez Internet. Alebo intenzívneho praktického tréningu pre zvládnutie požadovanej remeselnej zručnosti – zvládnutie metodík, strojov, zariadení, servisných postupov, školenia servisu firemných špecialistov...

Napriek drobným kozmetickým úpravám školstvo sa u nás niekoľko sto rokov nezmenilo. Komplexné poznatky sú samozrejmosťou prioritou každého dobrého školského systému, ale oproti stacionárnemu modelu predošlých sociálne ekonomických systémov dnešné školstvo nevyhovuje predovšetkým dnešným mimoriadne dynamicky meniacim sa podmienkam so zvýšenou náročnosťou na **teamovú spoluprácu a riadiacu či komunikačnú kvalitu vedúcich osobností na všetkých stupňoch, výrobných, stavebných, vývojových, informatizačných, spoločenských, kultúrnych...** Zaťažovať žiakov poznatkami, ktoré za pár týždňov zabudnú a nikdy ich v živote nepoužijú len pre vyplnenie pracovného času školy je luxus auta s 9 motormi, keď stačí len motor jeden. Prirodzená túžba detí po vzdelávaní sa častokrát už v 1. ročníku totálne zlikviduje a nechť zo školy dnešného typu s vekom len narastá.

Popri dôležitom budovaní celostnej osobnosti a etiky žiaka (rozvojom EQ – charakterových a vôľových vlastností) pre praktický život sú dôležité spôsoby problémového riešenia situácií, tvorivého originálneho pritom reálneho prístupu, metodiky práce s poznatkami, dátami, grafmi, tabuľkami, teamovej spolupráce, prezentovania svojich výsledkov, alebo aj schopnosť voľby a rozhodovania sa pri vlastnom vytýčení cieľa a jeho priebežnej korekcii.

Len málo absolventov našich škôl by vyššie uvedené kritéria mohlo splniť, jednoducho preto, že **priority dnešného školstva sú inde**: široký záber teoretických vedomostí, drilovanie, málo názornosti a experimentov, totálne zanedbanie zručností a praxe, čiastkové – známkové hodnotenia bez praktickej hodnoty, nezmyselná súťaživosť na nevhodnom mieste. Minimálne budovanie teamovej spolupráce, povrchné vedomosti, dôležité je plnenie učebného plánu bez získania skutočných hlbokých poznatkov, ktoré by mali byť vzájomne prepojené, ale nie sú.

Keď sa ukáže nejaká výraznejšia osobnosť – absolvent SŠ, VŠ, ktorý si zachoval tvorivosť, charizmu a originalitu (napriek tlaku celého školstva k uniformite), zväčša veľmi rýchlo vycestuje do zahraničia, pretože u nás málokedy nájde prijateľné prostredie a oporu pre svoj ďalší osobný a profesionálny rozvoj.

Skúsenosti zahraničných investorov s našimi absolventmi SŠ na Slovensku hovoria o

tzv. pridusení osobnosti mladého člověka, čo je hlavný nedostatok nášho školstva. Tak sa vyjadril personalista nadnárodnej spoločnosti v Michalovciach, ktorý chcel od absolventov – maturantov technickej strednej školy - vyššiu schopnosť samostatnosti, posudzovania, rozhodovania, zodpovednosti, tvorivej angažovanosti... Namiesto toho naši absolventi pasívne čakali na príkazy, ale nevedeli ponúknuť rôzne varianty riešenia problémov výroby a ďalších iniciatív takých dôležitých pre dynamicky meniace sa výzvy výroby, marketingu, vývoja, diverzifikácie.

S osobnosťou, charizmou, autoritou človeka blízko súvisí viera. Dnešný život je mimoriadne tvrdý a plný nástrah, ako sme videli v nedávnej hospodárskej kríze, ktorá aj v Michalovciach zlikvidovala viaceré veľké a veľa malých firiem. Kríza sama vznikla zo lži, povrchnosti a korupcie, ktorá sa v zárodku prieči mentalite veriaceho človeka. Vnútoraná, silná viera silnej osobnosti, ako ukazujú dnešné lekárske výskumy, vykryštalizovaná v skautingu (v rodinách dnes často krátko absentuje) vie pomôcť odolávať ťažkým stresovým situáciám a patrí ku neoddeliteľným vlastnostiam silnej EQ – emocionálnej inteligencie, spolu s dobrým priateľstvom, pobytom v prírode, nádejou a optimizmom,

Moderné výskumy predškolských detí ukazujú na vysokú tvorivosť (genialitu) každého dieťaťa, ktorá sa rapídne stráca s narastaním teoretických vedomostí, až tá osobná tvorivosť temer okolo 10.roku úplne vymizne. Obrovské množstvo poznatkov a chýbajúce podnety na tvorivosť, rozvoj a rast osobnosti, významne poznačia mladého človeka. Jeho príprava pre životnú prax je nepatrná. Súčasne obrovský **jednostranný nápor na psychiku** zanecháva na žiakoch ZŠ aj študentoch SŠ deformácie, ktoré dopadajú priebežne na vyššiu chorobnosť a zvýšené riziko výskytu psychických a nervových problémov v strednom a staršom veku dospelosti.

Nátlak masmédií, hlúpe seriály TV plné intríg, počítače s návykovými hrami, akčné filmy a thrillery v TV, či DVD navyše hrubo narušujú psychiku aj zdravý rytmus žiakov a študentov. Nedostatok spánku má za následok neschopnosť sústredenia sa pri vyučovaní a dlhodobejšie sa to prejaví na vyčerpanosti a zdraví žiakov aj študentov (týka sa temer 80% mládeže). Školstvo je mylne dnes orientované viac na individualizmus, ako na teamovú spoluprácu, čo blokuje novodobé uplatňovanie výrobného, výskumného, projektového, marketingového, či manažérskeho rozvoja a správania sa mladých ľudí a zlyhávania pri zamestnanosti, či udržaní si pracovného miesta.

Moderná pedagogika, psychológia, personalistika pracovného trhu hovorí o potrebe rozvíjať nielen IQ - ľavú mozgovú hemisféru, ale rovnako aj EQ (Emocionálna Inteligencia) – pravú mozgovú hemisféru, ktorá sa priamo rozvíja napríklad v učebných systémoch Montessori a Waldorf. Tu v celostnom rozvoji mozgu, udržiavaní tvorivosti a praktických zručností sú aj **pramene výborných ekonomických výsledkov severských európskych krajín**, kde sú tieto alternatívne školské systémy pomerne rozšírené a tvoria dobré personálne predpoklady pre tvorivé východiská regionálnych aj štátnych ekonomík. Je dobré osvojiť si niektoré prvky z týchto prístupov a zakomponovať do nášho štátneho školského systému, ktorý by v každom prípade mal vychádzať z osobnostných, regionálnych, pritom aj praktických požiadaviek.

Prioritou dobrého školského systému by malo byť zníženie náročnosti teoretických predmetov, zvýšiť názornosť, efektívne prehľbiť poznatky a ich vzájomnú prepojenosť, zlepšiť etický a osobnostný rast žiakov a **zvýšiť orientáciu na životnú prax.**

Je navrhované, aby na druhom stupni základných škôl žiak od 5. ročníka zvládol 4 remeslá, každý rok praktické základy jednej zručnosti. Od 5.ročníka by určite mali byť v rámci výučby IT preberané základy vedenia firmy (slovný editor), vytýčenie podnikateľského zámeru, zoznámenie sa so softwérom pre jednoduché účtovníctvo (spreadsheet), evidencia skladu (databáza)... V 9.ročníku už majú žiaci monitory, opakovanie, prijímacie pohovory, ale aj v tomto období by zvládnutie jednoduchého remesla, napríklad práca so sklolaminátmi, alebo stolárstvo, klampiárstvo, či príprava kompostu, vytvorila vítanú oddychovú zmenu a lepšiu aktívnu, oddych a lepšie výsledky.

Dnešné prílišné teoretické nároky a jednostranné encyklopedické zaťaženie ľavej strany mozgu sa doplní o zručnosti, tvorivé nápady, prácu na výrobkoch, alebo aj predaji produktov.

Remeslá ako vodoinštalácia, maliarstvo, kladenie dlažby, stolárstvo, výroba betónových tvárnic, klampiárstvo, zváranie, sklárstvo, pre dievčatá šitie, varenie, cukrárstvo, výroba krojov, pre všetkých žiakov pestovanie plodín, kvetov v skleníkoch a domáci chov, včelárstvo... umožní zamestnať sa mladým ľuďom hneď po základnej škole a vyplniť dnes totálnu nedostatkovosť drobných remesiel každého regiónu aj miest Slovenska.

Pri takomto novom, praktickom prístupe školstva stojí za úvahu predĺžiť školskú dochádzku na 12 rokov, čo by umožnilo niektorým absolventom priame uplatnenie v zárobkovej praxi a vyriešilo by to otázku nedostatku kvalifikovaných pracovných síl. Dnes na 2.stupni mnohí žiaci absentujú (mentálne ignorujú školu, aj keď tam fyzicky sú prítomní) a chodia do školy len kvôli sociálnym dávkam. Pri dôraze na osvojenie si praktických zručností v remeslách podľa osobných schopností a vhodnej motivácie s príležitostným zárobkom a orientáciou na vytvorenie vlastnej firmy sa prístup môže kvalitatívne zmeniť.

Prepojenie na stredné školy, učňovské školy, alebo postgraduálne vyučovanie napr.2 dni v škole, a 3 dni v praxi – v jestvujúcej dielni, alebo už vo vlastnej rozbiehajúcej sa firme, by prispelo k praktickej zamestnanosti vidieka, všeobecnému rozvoju nedostatkových remesiel aj služieb. Pripomeniem, že vo vyspelých krajinách veľká časť obyvateľstva pracuje v službách, ktoré u nás zväčša absentujú... Nový, navrhovaný typ školstva a súvisiacich aktivít priamo niektoré služby iniciuje.

Nutné je vrátiť živnostníctvu a remeslám pôvodnú úctu, ktorá bola zničená, zdehonostovaná za socializmu. Vymeniť vodovodnú batériu, vymaľovať, opraviť auto, upraviť krásne nechty, make up, dobre ostrihať vlasy, alebo upraviť kostým/ oblek na mieru je rovnaké umenie, ako napísať projekt, list firme, alebo navrhnuť web stránku... Každý človek môže priniesť komunite to svoje, jedinečné.

Mnoho starších ľudí nad 50 rokov sú na Úrade práce a len ťažko sa zamestnávajú. Práve z tejto skupiny, zvyknutej na prácu, by sa po rekvalifikácii mohla vytvoriť skupina odborníkov pre každú oblasť, ktorí budú vyučovať základy remesiel (2 – 3 aj viac) na základe rekvalifikácie z ÚP. Súčasne by sa vytvorila agentúra, ktorá by pre danú oblasť zabezpečila rozvoz týchto odborníkov podľa rozvrhu, požiadaviek škôl.

Žiak - absolvent ZŠ môže ísť na ďalšie štúdium, ale už si bude vedieť v každom novom prostredí (napríklad aj v zahraničí) privyrobit' , už nebude taký závislý na rodičoch... Aj ako univerzitne vzdelaný človek si bude riešiť mnohé veci sám, alebo jednať s remeselníkmi s vyšším praktickým nadhľadom.

Obzvlášť je dôležité začať podporovať vznik remeselných dielní, malých podnikov, firiem, poľnohospodárskych fariem, pre ktoré je možné využiť pre región, kde je škola. Prenájom mimoriadne výkonných strojov a zariadení spojený s ich údržbou môže byť jednou zo služieb, ktorú si títo farmári môžu každoročne objednať. Na druhej strane štát by mal podporovať farmy pre pestovanie biopotravín a výrobu finálnych potravinárskych produktov, ktoré zvýšia nezávislosť Slovenska na dovoze základných potravín s vysokým obsahom rôznych stabilizátorov, farbív, konzervantov..., aby vydržali prepravu. Jestvujúci systém sa v podstate nemení, len sa postupne dobudujú nové chýbajúce výrobné, remeselné dielne a služby.

Špecifický problém Slovenska spočíva v jeho nízkom počte obyvateľstva. Centrálnu polohu by sme mali lepšie využívať výchovou mladých k interaktivite, medzinárodnému zdieľaniu spolupráce v oblasti turistiky aspoň 5 násobne, podobne ako to robia Rakúšania či Švajčiari.

Dnešná jednostranná orientácia Slovenska na automobilový priemysel môže zvrtnúť veľmi rýchlo (medzinárodná situácia je mimoriadne napätá) a môže viesť ku katastrofe, akú bolo možné vidieť napríklad na devastácii bývalej prosperujúcej automobilovej metropoly Detroit, USA (zánik výroby, vyľudnenie, spustnutie, kriminalizácia, hory odpadkov, mesto mŕtvych ulíc a štvrtí...). Taká

veľká krajina ako USA túto krízu vedela ustáť, ale naše hospodárstvo by to zruinovalo. Slovensko veľmi rýchlo môže prestať byť tranzitnou krajinou zemného plynu Rusko – Európa (už dnes sa riešia iné trasy), alebo sa pri dnešnej napätej situácii sa náhle prerušia investorské väzby a odberateľsko dodávateľské väzby a ekonomika skolabuje, pretože dnešné obyvateľstvo stále žije v postsocialistickom sne, že všetko sa má zabezpečiť zhora, alebo že veci vyrieši niekto, kto príde zvonku.

Najväčšia cennosť, čo má Slovensko, je sila našej mládeže (dnešné školstvo z nej zatiaľ „vyrába“ spálené lekváre). Dnes vidíme, že táto sila bdie a má zmysel pre slušnosť a spravodlivosť. Ale túto silu by mali školy, skauting a spoločnosť formovať do praktického života, do húževnatosti ísť za svojim cieľom, za pravdou, pre dobro celku a nie pre sebecké ciele zločinu a mafie.

Je dôležité zahájiť čo najširšiu diverzifikáciu regiónov, ktorá má vychádzať zo vzdelávacieho systému, pre postupnú rekonštrukciu poľnohospodárskej produkcie, silnej živnostenskej remeselnej bázy, agroturistiky opierajúcej sa o miestne zvyky, alebo tvorivé atrakcie, na ktoré nám naša geografia, folklorika a potrebná zlepšená podnikateľská báza (vd'aka navrhovanému inovovanému školstvu!!!) poskytne skvelé podmienky...

Potrebuje školstvo, ktoré vie vychovávať silné, tvorivé, samostatné, pritom morálne vyspelé osobnosti, ktoré radi zostanú vo svojej domovine, ktorá im na to vytvorí legislatívne, ale hlavne existenčné, bezpečné, spravodlivé podmienky. **Návrhy a doporučenia v tomto článku by k tomu mali prispieť.**

Reformy školstva doteraz pripomínajú „zaplátovaný kabát“, vrstvenie „staronových záplat“ - problémov na starú nevyhovujúcu, skostnatelú štruktúru. Nepružnú, nevyhovujúcu, jednostranne teoretickú, málo efektívnu pre uplatnenie sa v živote, bez orientácie na osobnosť a občiansky charakter. Žiak po skončení ZŠ je neschopný „trdlo“, ktoré nič nevie a možno má šťastie, keď vyrastal na vidieku pri rodinnom dome, kde možno získal nejakú prax od rodičov – natieranie plota, miešanie malty, či betónu, pestovanie zeleniny... Pri výchove masmédiami, hlavne agresívnou TV, bude mať mladý človek sklon voliť populistov a „silové“ politické strany, ktoré nasľubujú všetko možné, ale zväčša nevedia ako svoje sľuby splniť.

Nové školstvo by malo priniesť „nový strih“, pozmenenie a zmodernizovanie učiva, zefektívnenie metodiky (problémové, projektové vyučovanie...) Bolo by brzdu učiť sa na vlastných chybách, keď sa dajú prebrať efektívne rysy anglického, alebo fínskeho školského systému a upraviť ho na naše podmienky. S novým prvkom, dynamickou metódou zážitkového formovania EQ, ktorý pokladám za optimálne riešenie vyváženého rozumu – formovania osobnosti – rastu etickej a občianskej vyspelosti, ako je navrhované v tomto článku.

Navrhuje sa radikálna zmena štruktúry dnešného školského systému, ktorá prinesie pozitívne výsledky už behom niekoľko rokov. Miliónové investície do pomoci zahraničným investorom by mali konečne smerovať aj do personálnej inovácie nášho školstva a mládeže, tak ako je to rozpracované v návrhu projektu Skauting pre Slovensko na web sirosa.sk.

Prvý zásadný krok je rozvíjať u mladých ľudí EQ a vytvoriť aj podporiť ich túžbu po samostatnosti, zvýrazniť ich zodpovednosť za vlastné smerovanie, zlepšiť ich zdravie, telesnú aj psychickú kondíciu a viesť ich k aktívnemu zvládnutiu viacerých jazykov. Nie osnovami a učebným plánom, ale ako súčasťou rozvoja ich osobných životných príležitostí, charakteristických pre ich vek.

Prirodzene všetky tieto oblasti optimalizuje SKAUTING NA ŠKOLÁCH, ktorý sa musí stať neoddeliteľnou súčasťou rastu EQ detí a mládeže popri dnešnej jednostrannej rozumovej výučbe IQ.

Skauting vznikol vo Veľkej Británii v r.1907, a svojou prirodzenou potrebou riešenia životných potrieb mladých - rastu osobnosti v spätosti s prírodou - sa temer okamžite rozšíril do všetkých krajín sveta. V roku 1909 mal napríklad v cárskom Rusku 50000 členov v 200 mestách.

Na Slovensku prvé skautské oddiely vznikali v 1915 a ako český a slovenský Junák si po r.1918 získali srdcia tisícov mladých, ktorých formoval k statočnosti, činorodosti, romantike, chuti do života, čestnosti, ku konštruktívnemu mysleniu a praktickému riešeniu rôznych neočakávaných situácií. Premenu skautingu na Komsomol a Pionier a tvrdou likvidáciou skautingu boli uväznení a do táborov v Rusku aj v Československu zlikvidovaní, terorizovaní tisíce mladých ľudí, ktorí sa odmietli prispôbiť novým mocenským praktikám komunistov ako v sovietskom Rusku, tak aj v ostatných krajinách sovietskeho vplyvu. V Československu bol skauting po r.1948 zakázaný až do r.1990, keď si náš slovenský skauting obnovil svoje členstvo v svetovej organizácii WOSM.

Skautmi boli mnohí americkí prezidenti H.S.Truman, G.R.Ford, R.Reagan, náš česko-slovenský prezident Havel, kozmonauti J.H.Glenn, N.A.Armstrong, hudobníci a speváci Beatles, herci napríklad Július Satinský...

Je dôležité uvedomiť si zhubný účinok agresívnej kultúry v TV, ktorá môže slúžiť zmysluplnejšie vhodnejšou skladbou programov, podporou výuky jazykov. Podobne ako vo Fínsku v spolupráci s TV spoločnosťami sa môžu vysielat' filmy v pôvodných jazykoch, prípadne viacjazykových mutáciách, nedabovaných do materského jazyka.

Tento krok zlepšenia činorodosti mladých v oblasti skautingu by mal smerovať taktiež ku výraznému zatraktívneniu Slovenska ako turistickej destinácie pre zlepšenie medzinárodnej komunikácie mladých cestou medzinárodne zdieľaného skautingu, ktorý v našich podmienkach po dobudovaní základní poskytne celoročné podmienky a prispeje k rozvoju regiónov.

Ako učiteľ anglického jazyka poukazujem, že je dôležité aktívne využívať elementárnu zásobu slov, ktorá sa postupne zväčšuje praxou, čítaním, filmami, pesničkami, komunikáciou... a hlavne kamarátskou motiváciou. Zvládnuť hovorovú úroveň jazyka si vyžaduje naučiť sa 600 – 1200 slov a niekoľko desiatok vetných štruktúr. Dôležitá je predovšetkým častá hovorová prax a od začiatku správna výslovnosť. Pre žiakov orientujúcich sa na detailné štúdium lingvistiky sa môžu vytvoriť špeciálne triedy, ktoré už môžu postupovať vyšším tempom s vyššími nárokmi na gramatiku, históriu, literatúru, zemepis.

Dnešné deti by sa na počítačoch v rámci výuky IT mali popri častých drobných projektoch, osvojenia si základov budovania a udržiavania vlastnej firmy, farmy, dielne... naučiť komunikovať s patronátmi skautmi, s ktorými si vedia vďaka Internetu nadviazať blízku a častú spoluprácu rýchlo a pružne, ako to prirodzene vedia hlavne mladí ľudia, ktorí zdieľajú spoločné záľuby.

Skauting ako prirodzená metóda rozvoja EQ sa musí stať súčasťou nášho školského systému, na čo by sa mal vytvoriť ako legislatívny priestor, tak aj priestorové a športovo výchovné predpoklady na základných a stredných školách. Skauting rozvíja mladého človeka celostne – telesne, duševne, rozumovo, citovo, sociálne, duchovne, charakterovo... Ako je vyššie uvedené na web sirosa.sk je náčrt projektu, ktorý by umožnil postupne zvyšovať regionálne športové vybavenie, ktorého vedľajším efektom bude nárast podnikateľského zázemia pomoci a služieb, a zlepšenie sociálnych a hospodárskych aktivít aj tých najzaostalejších regiónov Slovenska.

Na zamyslenie stojí metodika zmeny väzieb učiteľ – žiaci. Vo svete už desiatky rokov fungujú experimenty dynamicky orientovaných vyučovacích systémov, ktoré zrýchľujú učebný proces vyučováním v blokoch aspoň dvojhodinách, v malých skupinách 10 – 15 žiakov, formou osobných projektov, alebo projektov malých 2-3 členných skupín. Nové poznatky môžu získať od učiteľa, vytvárajú si vlastné skriptá, látku prehľbujú a aplikujú na ďalšie predmety (stávajú sa z nich výskumníci a experimentátori). Zber podkladov formulujú písomne, obrazne, tabuľkovo, graficky alebo 3D modelovo do svojich zošitov a striedavo prezentujú pred celou triedou, ktorá rieši dielčie projekty z iných, rôznych oblastí.

Pedagógovia sa v novom type školy stávajú viac organizačnými a na kvalitu dohliadajúcimi pracovníkmi, garantmi odbornosti a rámcového plánu prebraného učiva. Hodnotenie úrovne a

kvality práce však riešia učitelia spolu so žiakmi triedy, čo zabezpečí ako lepšiu angažovanosť žiakov na výučbe, vyššiu kvalitu vzdelávania, projektov, učebných príspevkov, tak aj zodpovednejší prístup žiakov.

Školy tohto typu (napríklad v Rusku) zabezpečujú ako remeselnícku prípravu, tak aj umelecké rozvíjanie národných piesní a tancov. Práve tu je alternatíva dôležitej úlohy skautingu, ktorý podporuje športový, psychologický, sociálny, zdravý vývoj chlapcov aj dievčat a ich individuálny rast v rámci teamovej spolupráce. Vytvára sa tu priestor pre remeselnícku, poľnohospodársku svojpomoc školy aj regiónu.

Rozvíjanie umeleckého talentu hlavne spevom a základmi hry na hudobný nástroj od 1.ročníka ZŠ by mal byť počas celého obdobia navštevovania školy, od zlepšovania jemnej motoriky pre zvládnutie hry na hudobný nástroj, osvojenie si melodiky hoc aj neumelo rytmu a spevu, alebo taktiež výroba osobných ľudových krojov, kulís... podľa vlastných aktivít.

Organizačne by mali jednotlivé družiny, skupiny, oddiely zbor podliehať žiackemu / študentskému parlamentu, ktorá svojim etickým kódexom napomôže viacúrovňovo riadiť aktivity žiakov v súčinnosti s vedením školy a medziregionálnymi, či medzinárodnými aktivitami.

Pôsobenie skautingu spočíva predovšetkým na vysokom etickom ideály, ktorý definuje skautský zákon (čestnosť, vernosť vlasti a Bohu), priateľstvo, zdvorilosť, ochrana prírody, poslušnosť voči rodičom, veselosť, šporovlivosť, čistota v myšlienkach – slovách – skutkoch) napĺňaním života dobrom a pomocou bližnému. Zbor skautov má právnu subjektivitu a môže využívať právne poradenstvo skúsených právnikov v oblasti, alebo v centre SLSK v Bratislave.

V úvode článku boli vytýčené veľmi dôležité ukazovatele, ktoré by sa mali naplniť určitou modifikáciou dnešného chodu školy, a taktiež dôležitou úlohou aktívneho, fungujúceho skautingu. Skautský sľub formuluje mladého človeka ako veriaceho kresťana (v iných krajinách sú samozrejme iné denominácie, ale vždy je tam Božia Múdrost', Láska a Všemoc ako ideál každého dobrého človeka a priateľa iných denominácií) a dobrého občana svojej vlasti, ktorý je hotový vždy pomáhať druhým.

Keďže na Slovensku štatistiky ukazujú, že viac ako 80% obyvateľstva je kresťanský zameraných, myslím si, že žiadnemu rodičovi nebude prekážať, keď jeho dieťa bude tráviť čas v zdravej komunite mladých, eticky na výške, v bezpečnom prostredí, ktoré môže kedykoľvek skontrolovať, navštíviť, výchovne usmerniť. Pripomeniem, že **dieťa dnes v domácom prostredí pred obrazkou PC s Internetom môže byť vystavené tým najbrutálnejším hrozbám, od zneužitia naivity k neprimeraným nákupom, až kriminálnym návrhom (rasistický, xenofóbny fanatizmus), či kybernetickej šikany...**

Medzinárodná viac ako 100 ročná skautská prax miliónov detí celého sveta ukazuje výborne nastavený ideál pre rast mladého človeka. Niekedy ani rodina (pri 50% rozvodovosti v SR) nespĺňa také vysoké ideály osobného rastu, účinku na osobnosť, príbuzných, školu, čínorodosť, šporovlivé financie mladých v rozmanitých situáciach. Pre dieťa a mladého človeka si mnohé zvraty a situácie vyžadujú Božie Riadenie, ktoré sa má naučiť riešiť čínorodo, umne, ale aj prizývať inšpiráciu riešenia - pomoc Pána modlitbami, drobnými náboženskými obradmi, ktoré mladých neunavia a neznechutia... V tom je výhoda skautingu na Slovensku, že sa ho môžu (okrajovo alebo bližšie) zúčastniť aj predstavitelia cirkvi, ktorí v obciach aj v mestách napomôžu skutočne vhodnému smerovaniu vedenia k etickým, ľudským (sám Pán Ježiš Kristus často krát o sebe hovoril, že je Syn Človeka a máme prísľub jeho pomoci), občianskym a demokratickým hodnotám dobra a všeobecného blahobytu.

Postupnej premene pasivity žiakov, zobúdzanie do mentálnej čínorodosti, na aktívny prístup problémov dňa, už sme spomínali, malo by napomôcť pravidelné ranné spievanie, ktoré jednak pomáha upokojiť žiakov pred vyučovaním, ale predovšetkým formuje ich cítenie pre harmóniu, rozvoj EQ, kamarátstva, zlepšenie vzťahov a prevencie šikanovania, ktorá je dnes častou skrytou

súčasťou diania skoro každej školy. Podľa novodobých výskumov spev v škole výrazne prehlbuje schopnosť koncentrácie na vyučovanie, zlepšenie tvorivých impulzov, a všestranne napomáha vyučovaniu a interaktivite.

Vlastne všetky vyššie navrhované činnosti žiakov zamerané na projektový, osobnostný, zdravotný, športový (2 – 3x skautingové hry týždenne), umelecký aj proremeselný rast napomôžu individuálne formovať osobnosť žiaka, vrastať žiakom do teamovej spolupráce a súčasne vytvárať predpoklady na drobnú zárobkovú činnosť skupín, družín, oddielov, iniciovať medzinárodnú kooperáciu v rôznych oblastiach záľub. Tieto vyplynú z orientácie skautských družín, oddielov aj školy.

Vyššie navrhovaný model „Školy v pohybe“ sa zásadne odlišuje od jestvujúceho „stacionárneho“ modelu, kde nositeľom nového učiva je predovšetkým učiteľ, rozvrh, učebný plán, formálne preskúšavanie... V navrhovanom modeli sa ťažisko prenáša na žiaka, či malú skupinu – team 2-3 žiakov a na jeho / ich prácu s poznámkami, náčrtmi, knihami, encyklopédiami, Internetom, časopismi, médiami...

Výstupom je príprava v zošite, vlepky... prezentácia pred žiakmi, možno cestou nejakého multimediálneho výstupu napríklad na CD nosiči, ktorý sa dá použiť pre ďalšie ročníky, alebo pre prezentáciu školy na regionálnej alebo aj medzinárodnej úrovni... **Úroveň učiva sa bude priebežne kontrolovať na základe uznávaných národných aj medzinárodných štandardov.** Hlavným kritériom by už nemala byť len teoretická znalosť, ale predovšetkým hlbšie poznatky v interdisciplinárnom kontexte.

V pôvodnom, jestvujúcom systéme školy sa výchova k čínorodosti, morálke a občianstvu, EQ ako základnej manažérskej vlastnosti, robí teoreticky na niekoľkých hodinách mesačne - zväčša len oznamom, s malou účinnosťou. V rámci skautingu si žiaci svoj charakter, egoizmus a predsudky obrusujú naostro cestou pravidelných stretávaní, diskusií, hľadania východísk, hier a športových podujatí, výletov v prírode, silných osobných zážitkov... Stretávaním sa na osobnostnej, odbornej, sociálnej, psychologickkej, umeleckej, aktívnej, interaktívnej rovesníckej báze si žiaci sústavne pestujú zmysel pre teamovú spoluprácu, ale aj pre individuálne záľuby podľa osobnej motivácie.

V dnešnej škole totálne absentuje výchova pre životnú prax. Osvojiť si základy remesiel znamená získanie 20% praktických vedomostí z danej profesie, materiálov, nástrojov, postupov..., ktoré by vždy mali mať praktický výstup a prezentáciu pred celou školou aj pred rodičmi. Tieto výstupy by mohli mať charakter **výrobkov na predaj** a to ako výrobkov z dreva, ozdobných predmetov, alebo aj pestovateľských produktov, napríklad kvetín, zeleniny, ovocia, služieb...

Dnešný systém školy je zväčša uzavretý, len málokedy škola spolupôsobí napríklad pre pomoc starším a nevládnym, ekologické akcie, kultúrne vystúpenie obce, sviatku dôchodcov... Niekoľko žiakov, zväčša stále tých istých sa zúčastňuje rôznych súťaží a olympiád, ale väčšina žiakov zostáva pasívna... Nový typ školy navrhuje v posledných ročníkoch školy pre ľudí smerujúcich do zárobkovej praxe zriadenie vlastnej firmy, začiatok bezpečného rozbehu...

Študenti, ktorí budú pokračovať v ďalšom štúdiu, prehlbujú svoje vedomosti v odbornejšom zameraní na budúcu maturitu a nadväzujúce univerzitné štúdium. Prírodovedecké smerovanie v predmetoch biológie, botaniky, chémie, biochémie, biofyziky, matematiky... technické smerovanie v predmetoch fyziky, chémie, vybraných prírodných vedách, právnické, sociologické, teologické, psychologické smerovanie – by malo naďalej pokračovať v triedach, teraz už asi v menších skupinách odbornejšie vyprofilovaných. Slovenský jazyk, zahraničný jazyk a základy zábavnej histórie by mali tvoriť všeobecný kmeň, na ktorý nadväzujú jednotlivé odborné smery.

V navrhovanom projekte žiaci základnej, strednej školy postavenej na dynamickom prístupe a skautingu samozrejme okrem hlbokých, vnorených postupov vzdelávania, vystupujú v obci, v regióne aktívne... Z princípu sa žiak – skaut čínorodo zúčastňuje nielen vzdelávania, ale aj pomoci

starším, ekologických aktivít školy, obce, mesta. Staršie ročníky sa podieľajú na drobných službách pre verejnosť, alebo aj zásadných projektov pre prácu s mládežou cez víkendy, vo večerných hodinách hlavne športovými aktivitami (stolný tenis...), alebo hodnotnými programami vyplývajúcimi z orientácie aktivít družín (folková hudba, slovenské či írske tance, modelárske činnosti, fotografovanie, hádzanie šípok...) v bezpečnom prostredí pod dohľadom starších skautov, animátorov.

Vysoký stupeň využívania školského aj voľného času orientovaného do rôzneho športového využitia radikálne znižuje chorľavosť detí, alebo aj absencie žiakov na vyučovaní. Motivujúca účasť na vzdelávacom procese postavenom na mikro teamoch zvyšuje priateľské väzby a znižuje tak riziko izolácie, preventívne pôsobí na zlé sociálne a psychologické vplyvy okolia a zlepšuje tak aj adaptáciu prípadných imigrantov. Vytváranie záujmových skautských družín, ktoré už v zárodku vzniku majú fungovať na medzinárodnej komunikácii, vytvárajú ideálne predpoklady pre aktívne učenie sa a využívanie cudzieho jazyka a predpoklady pre vzájomné žiacke a študentské výmeny a propagáciu jednotlivých regiónov Slovenska v zahraničí.

Navrhovaný systém „Školy v pohybe“ predpokladá úzku spoluprácu rodičov so školou, pritom už na začiatku si dieťa osvojuje výrazne vyšší stupeň samostatnosti a zodpovednosti, čo výrazne odbremení rodičov hlavne v nižších ročníkoch základnej školy, ktorí môžu tráviť v bezpečnom prostredí bez finančných nárokov. Úzke priateľstvá, alebo aj príprava projektových riešení si bude vyžadovať vyšší osobný záujem mladých ľudí a časovú náročnosť na relaxačno fyzické, skautské aktivity na čerstvom vzduchu.

V projekte navrhovanom na web sirosa.sk sa uvažuje s financiami, ktoré sa budú líšiť od lokality k lokalite, od zámeru samotnej školy, teda cena nebude jednotná, ale vyplynie z konkrétneho projektu pre dané miesto. Bude to sice typový projekt, ale bude vychádzať z regionálnych podmienok, na ktorých by sa mali zúčastňovať regionálne projektové aj dodávateľské firmy, ktoré by neskôr mali zabezpečovať väčšiu údržbu.

Prvá etapa ustanovenia skautských klubov bude investične nenáročná. Základné klubovne v triedach školy si nebudú vyžadovať investície, ale v **druhej etape** zriadenie spoločnej klubovne oddielov a zboru, si tieto investície vyžadujú. Podobne ako **tretej etape** aj všeobecné, viacúčelové ihriská, ktoré sa budú cenovo líšiť podľa miestneho výberového konania, projektov a dodávateľských podmienok.

Vybudovanie celého komplexného systému jednej „dynamicky orientovanej školy“ sa bude musieť tvoriť viac rokov, predpokladám 3 – 5 rokov. Spočiatku (**prvá etapa**) sa odporúča vybudovať skautskú základňu využívajúc pobyty v prírode, kolektívne hry, športovú činnosť v okolí školy, občas klubová činnosť v triedach, ktoré umožnia zlepšiť vzťahy, rast osobnosti alebo aj záľub. Ako vedľajší účinok je pestovanie EQ, etický rozmer, zlepšenie vzťahov, lepšia zodpovednosť k sebe, okoliu, škole. Súčasne môžu žiaci začať vytvárať medzinárodné kontakty, ktoré umožnia zlepšiť prácu učiteľom cudzích jazykov.

Okrem miestnych ihrísk dôležitou súčasťou skautského života bude vytvorenie väčších táborových priestorov a ihrísk, hlavne pre medziregionálne a medzištátne stretnutia, ktoré si vyžadujú ďalšiu investičnú náročnosť. Táto sa však vráti oživením regiónov, zvýšením miestneho komunitného života, hospodárskych benefitov a ďalších výhod spomínaných v úvode článku.

Taktiež určenie remeselného smerovania školy by mala prejsť odbornou, personálnou, priestorovou prípravou, či medziregionálnou výpomocou, pretože bude treba prejsť určitou profesionálnou transformáciou v oblasti interdisciplinárnosti predmetov, remeselnej prípravy samých učiteľov a externých odborníkov...

V súčasnosti na Slovensku po období krízy žijeme v období určitej hojnosti. Vďaka dnes rozkvitajúcemu automobilovému priemyslu a európskym dotáciam sa veľa vecí pohlo k lepšiemu.

Všetci poznáme Dobšinského rozprávku „O troch grošoch“ a je čas aby sme v tomto období relatívnej hojnosti viac venovali do budúcnosti, do mládeže, do regiónov – môže sa naozaj začať s tými zaostalými regiónmi práve podporou „Školy v pohybe“. Spolu s tým sa vytvoria predpoklady pre tretí groš, pretože tento štát dlhuje dôchodcom za ich celoživotnú prácu pri minimálnych platoch a z toho počítaných dôchodkoch lepšie ocenenie a vyššiu starostlivosť. Nízke dôchodky a slabá starostlivosť ukazujú, že štát má iné priority a tretí sektor nemá temer žiadnu podporu pre svoju humanitnú činnosť starkým... Práve skauting by mal pomôcť vyplniť mnohé charitatívne činnosti v každej dedine, v regiónoch.

Oživením komunitného života by sa mali zlepšiť všetky ekonomické ukazovatele, ale aj stabilizácia a oživenie komunity na sociálnej, podnikateľskej aj ekologickej úrovni. Nemusí to byť hneď diaľnica, čo tieto regióny potrebujú, ale hlavne vrátiť mladých do spoločného, zážitkového života skautingu, ktorý postupne so sebou bude prinášať aj ďalšie aktivity pre zlepšenie občianskeho života.

Predošlý tzv. socialistický režim so silnou tajnou políciou a potrebou strážiť materiálny, amorálny svetonázor ľudí, nemal rád skauting hlavne preto, lebo mladí radi vymýšľali nové veci, milovali zmenu, učili sa byť pravdiví, čestní, ekologicky aj sociálne nápomocní, a to si vyžadovalo slobodu myslenia, nepríjemné otázky ľudských práv a slobodu rastu osobnosti. Životné prostredie ich nezaujímalo. Režim chcel podriadených, zmanipulovaných, bojazlivých pracantov.

Dnes je čas silných, charakterných a charizmatických osobností s dobrými – vernými priateľstvami, s dobrými osobnými cieľmi, tvorivými pracovnými teamami, ktorí sa chcú svojpomocne a zodpovedne stať bohatí pozemsky, sociálne, kultúrne, aj duchovne pre obecné dobro. V bezpečnom, pokojamilovnom a spravodlivom štáte. Keď bude bohatý a úspešný človek a jeho rodina v práci pre spoločnosť, silné a čestné jeho priateľstvá, bude bohatý aj región a štát. To chceme, myslím si, všetci. Žiť v primeranej hojnosti pozemsky, psychologicky, spoločensky, kultúrne aj duchovne.

Ing. Ľubor Žák, PhD., v.r.
Predseda OZ Sophia-Rosa
V Michalovciach 13.4.2018
0908 998 059
fax 056 / 6421738
email – sirosa52 a gmail.com
web sirosa.sk